

KÖNYVISMERTETÉS, ÚJDONSÁGOK

ZÁSZKALICZKY PÉTER (SZERK.)

3A társadalmi és az iskolai integráció feltételrendszere és korlátai

ELTE EÖTVÖS KIADÓ, BUDAPEST, 2013. ISBN 978-963-7155-62-8

Az ELTE Eötvös Kiadó gondozásában, 2013-ban megjelent kötet az Európai Léptékkal a Tudásért – ELTE TÁMOP-4.2.1./B-09/KMR-2013-0003 számú pályázat keretében született az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar munkatársainak tollából.

Ahogy a címből és a szerkesztő, Zászkaliczky Péter bevezetőjéből is kiderül, a tanulmányok alapját szolgáló kutatási projekt két témából tevődött össze: az integráltan tanuló, sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai ellátásának, illetve a felnőtt fogyatékos személyek társadalmi integrációjának feltételrendszerét vizsgálták meg.

Horváth Péter a *Társadalmi integráció és fogyatékosügyi politika* című írásában azt a folyamatot mutatja be az olvasó számára, amely során a nemzetközi fogyatékosügyi politika kibontakozott, és amelynek hatásai megjelentek a hazai jogalkotásban is. Kiderül, hogy hazánk elsőként ratifikálta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezményt, amely a mai napig meghatározó erővel bír a magyar fogyatékosügyi politikában. A tanulmány nem csupán egyszerű leírása annak, hogy mi történt hazánkban az utóbbi évtizedekben a fogyatékosügy vonatkozásában, hanem elemző módon tárja elének parlamenti pártok és kormányok fogyatékos személyeket érintő programjait, és kitér a szociálpolitikai összefüggésekre is.

Kereki Judit az *Intézményi jellemzők az értelmi fogyatékos emberek ellátórendszerében* című tanulmányában azokat a lehetőségeket és befolyásoló tényezőket írja le, amelyek az értelmi és halmozottan fogyatékos személyek társadalmi integrációját befolyásolják. Korábbi e témában végzett kutatások eredményeire, tapasztalataira építve alakították ki kérdőíves adatfelmérésüket, amelyet az ellátóintézmények szereplőinek címeztek. Az ország egész területéről összesen 137 intézményt sikerült bevonniuk a vizsgálatba. A szerző rendkívüli alapossgal és részletezettséggel tárja elének a működést

irányító mechanizmusokra jellemző adatokat (ellátások, szolgáltatások, finanszírozás, kapcsolati háttér, elégedettség, specifikus jellemzők témakörökben). Azonban nem áll meg a tények közlésénél, az összefüggésekre is felhívja az olvasó figyelmét. Kiderül, hogy az értelmi fogyatékos fiatalok, felnőttek társadalmi integrációjának még mindig sok gátja van (pl. az intézmények elhelyezkedése), az ellátóintézményekben dolgozó munkaerő sokszor nem megfelelően képzett, a lakóknak igen kevés lehetősége van a személyes életter kialakítására, a foglalkoztatás pedig legtöbbször védett környezetben valósul meg.

Az előző mű párja Katona Vanda *Felnőtt értelmi fogyatékos személyek életútjának feltérképezése* című tanulmánya, mely a már megismert kvantitatív szempontokat hivatott kvalitatív módon kiegészíteni, így adva teljes képet az érintettek élethelyzetéről. Ennek a vizsgálatnak az volt a célja, hogy felnőtt értelmi fogyatékos személyek életútját mutassák be. A szakértői mintavétel és a félig strukturált interjúk módszerével 25 év feletti értelmi fogyatékos felnőttekkel és az ő életükben fontos szerepet játszó (általában 3-5 fő) személyekkel beszélgettek. Végül a kutatásba bevont 21 értelmi fogyatékos személy életútjának körüljárása során 104 interjút készítettek. A szerző felhívja az olvasó figyelmét az értelmi fogyatékos személyekkel készült interjúzás módszertani sajátosságaira (pl. fényképek felhasználása vagy közvetítő személy bevonása). Az interjúk tartalomelemzése is alátámasztja azt, amit a kvantitatív kutatási rész már elénk tárt: az intézményekben lakó értelmi fogyatékos személyeknek nagyon kevés kapcsolata van a többségi társadalommal, a szolgáltatások nagy része is az intézmény falain belül zajlik, nincs lehetőségük a párkapcsolatok kibontakoztatására. A szerző intézmény- és intézményvezetői típusokat is bemutat az interjúk alapján.

A következő négy tanulmány az iskolai együttnevelést járja körbe az intézmények, a többségi és gyógypedagógusok, illetve a szülők szempontjából.

Papp Gabriella és Perlusz Andrea a szakértői interjúk módszerével a többségi és a speciális intézmények közötti viszonyokat térképezték fel a *Kooperáció- és konkurencia-folyamatok a sajátos nevelési igényű tanulókat ellátó intézményekben* című írásukban. A megkérdezettek között voltak intézményvezetők, pedagógusok, gyógypedagógusok és szülők mindkét ellátási formából (speciális és befogadó intézmény). A tanulmány elején megismerkedhetünk az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény fogalmával, létrejöttének mozgatórugóival és szabályozási kereteivel. Bepillantást nyerünk néhány jó gyakorlatba, melyek sikeressé tehetik az intézményeket, és kirajzolódik előttünk az EGYMI-k továbbfejlődésének útja is.

Szekeres Ágota, Perlusz Andrea és Takács István a gyógypedagógusok oldaláról közelítik meg az együttnevelés témáját a *Gyógypedagógusok véleménye az integrációval kapcsolatban* című írásukban, szintén interjúkon keresztül. Harminckét gyógypedagógust szólítottak meg, akik között voltak speciális és integráló intézményben dolgozók, illetve kettős státuszúak is. Tájékoztak az integrációval kapcsolatos véleményekről, a megbecsültségről és pályaképről, az együttműködés útjairól és a gyógypedagógusok együttnevelésben megjelenő feladatairól. Kiemelendő, hogy az integrációt minden megkérdezett személy pozitívan ítélte meg. A gyógypedagógusoknak van jövőképe a befogadó iskolák világát illetően is, azonban az interjúkból kiderült, hogy a kéttanáros modell alkalmazása igen ritka.

Schiffer Csilla a pedagógusi interjúk tapasztalatait osztja meg az olvasóval a *Kooperáció- és konkurencia-folyamatok a befogadó pedagógusok nézőpontjából* című tanulmányában. Ebből kiolvasható, hogy a többségi pedagógusok is pozitívan viszonyulnak az integrációhoz, és bár hangsúlyozzák a külső, nehezítő tényezők jelenlétét, alapvetően

hosszú távon gondolkodnak az együttnevelésről. Szükségesnek tartják az egész tantesületet érintő, felkészítő képzéseket. Az integrációban tapasztalt pedagógusok elismerésre számíthatnak a kollégáktól.

A *Szülők véleménye gyermekük gyógypedagógiai ellátásáról* című, Takács István, Szekeres Ágota és Perlusz Andrea jegyezte fejezet harminc szülővel készített beszélgetést elemez. Az interjúk kérdései olyan kulcsfontosságú életesemények feltárására irányultak, mint az iskolaválasztás módja, körülményei; a döntést segítő személyek, intézmények kiléte; a gyermek intézménybe kerülésének ideje; a szülők elvárásai az intézményekkel szemben és a jövőkép. Tapasztalataik alapján a szerzők javasolják annak a lehetőségnek a megteremtését, hogy a gyógypedagógusok is jelen lehessenek az egészségügyi ellátórendszerben. Szükségesnek tartják a családok segítségét a fogyatékos gyermekek korai fejlesztését illetően és a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítását, hogy ne kelljen a családoknak elköltözniük vagy hosszú órákat utazniuk azért, hogy az érintett gyermek megkaphassa a neki megfelelő ellátást.

A kötet mellékletében mindkét részkutatáshoz kapcsolódóan olvashatunk interjúkat, amelyek még előbbé teszik az olvasóval megosztott ismereteket.

Ajánlom a könyvet mindazoknak, akik akár csak érdeklődnek az integráció témája iránt, mert olyan friss és átfogó tudásanyaghoz juthatnak, amely nagyon hasznos lehet számukra; és minden szakembernek, aki naprakész szeretne lenni ebből a szempontból is, hiszen az együttnevelés és a társadalmi részvétel minden fogyatékos személyt és minden velük foglalkozó gyógypedagógust érint.

Pénzes-Höföler Éva

DR. GYARMATHY ÉVA

3 Diszlexia a digitális korszakban

MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ, 2013 (2. KIADÁS). ISBN 978-963-16-4612-2

Dr. Gyarmathy Éva szerint napjaink „digitális bennszülöttei” eltérő idegrendszeri működéssel és világszemlélettel nőnek fel. A megváltozott képességek alapján a digitális-információs kor gyermekei valamilyen mértékben valamennyien sajátos nevelési igényűek, akiknek ehhez megfelelő tanításra van szükségük.

A 197 oldalas, 2013-ban (első kiadás: 2012) megjelent hiánypótló könyvben a szerző kifejti, hogy a digitális-információs társadalomban azok a gyerekek, akik ténylegesen sajátos nevelési igénnyel rendelkeznek, többszörösen hátrányba kerülnek a veleszületett vagy szerzett neurológiai eltérésen alapuló (rész)képeszégzavarai miatt.

A könyv a diszlexia és az egyéb neurológiai alapú teljesítményzavarok jelenségét új szemszögből tárgyalva fő vezérfonalként jelöli ki, hogy a „címkézés” elsődlegessége